

Norden - en af de ledende regioner indenfor forskning og innovation

af de nordiske undervisnings- og forskningsministre Ulla Tørnæs og Helge Sander Danmark, Tuula Haatainen Finland, Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir Island, Kristin Clemet Norge og Thomas Östros Sverige

I Norden har vi råstoffer som fiskene i havet mod vest, skovenes træer mod øst samt enkelte steder olie og andre mineraler. Det vigtigste råstof er dog ubetinget vore indbyggers viden og kunnen.

Som nordiske undervisnings- og forskningsministre har vi i juni besluttet at styrke forskningsindsatsen mellem de nordiske lande ved at samle ansvaret i et nyt forskningsorgan, *Nordforsk*. Det nye organ får en vigtig rolle i at realisere visionen om Norden som en førende og sammenhængende region for forskning og innovation. Målet er, at Norden i forskningsmæssig sammenhæng bliver en mere slagkraftig region, der kan tiltrække flere forskningsinvesteringer, samt flere dygtige forskere og forskerstuderende fra lande udenfor Norden.

I den globale udvikling står de nordiske lande over for mange af de samme udfordringer om at tiltrække kompetent arbejdskraft og omsætte viden til nye arbejdspladser. Skeptikere vil spørge, om ikke det er for ambitiøst at ville være en førende kundskabsregion i en verden, hvor globaliseringen gør konkurrencen mellem forskellige områder stadig stærkere. Det bliver nok svært for Norden med sine knap 25 millioner indbyggere at overhale USA med ti gange så stort et befolkningstal. På den anden side behøver vi i de nordiske lande ikke at være overdrevent ydmyge. World Economic Forum udgiver årligt en sammenligning af over 100 landes konkurrencekraft, Global Competitiveness Report. I den seneste oversigt ligger Finland helt i top, når det gælder konkurrencedygtighed i forhold til at skabe vækst. USA ligger nr. 2, og så kommer Sverige og Danmark som nr. 3 og 4. Derefter følger Taiwan, Singapore og Schweiz, mens Island bliver nr. 8 og Norge nr. 9. Alle de nordiske lande er altså i top 10.

En god forskningsindsats på højt internationalt niveau er nødvendig for at være i "superligaen". For at bevare denne position er det afgørende fortsat at have en positiv udvikling i vidensniveauet i vore lande. Derfor er en øget satsning på forskning og udvikling et afgørende element.

Andre vil spørge, hvorfor vi satser på det nordiske samarbejde, når også de europæiske lande lægger så stærk vægt på øget forskning f.eks. ved, at EU har opstillet et mål om at gøre Europa til en af verdens stærkeste vidensbaserede økonomier og inden 2010 at anvende 3 procent af bruttonationalproduktet til forskning og udvikling. Svaret er, at den nordiske

satsning vil komplettere det nordiske engagement i EU, hvor som bekendt Danmark, Finland og Sverige er medlemmer, mens Norge og Island deltager konkret i mange aspekter af det europæiske samarbejde herunder 6. rammeprogram for forskning. Et andet eksempel på det norske engagement er, at Norge har afholdt et stort uformelt europæisk undervisningsministermøde denne sommer.

Processen med at gøre Norden til en førende region indenfor forskning og innovation begyndte med en opgave, som vi gav til professor Gustavs Björkstrand fra Åbo Akademi. Han undersøgte den nuværende situation for det nordiske forskningssamarbejde og kom sidste efterår med en række anbefalinger i "Hvidbog om forskning og innovation i Norden". Den er siden blevet fulgt op med ideer fra de enkelte lande og mere detaljerede forslag fra Nordisk Ministerråds sekretariat efter konsultationer med landene. Undervisnings- og forskningsministrene har nu vedtaget disse forslag. Bestyrelsen for det nye organ *Nordforsk* – på engelsk Nordic Research Board - vil komme til at bestå af centralt placerede folk fra forskningssystemerne i de enkelte lande. Hensigten er, at *Nordforsk* skal bevillige fællesnordisk økonomisk støtte til forskning som en slags "seed money", der sammen med nationale midler kan give stor effekt på områder, som er højt prioriterede i de enkelte lande.

Det glæder os samtidig, at vore kolleger, næringsministrene har overtaget stafetten og er nået et vigtigt skridt ved at sætte Bjarne Lindstrøm, direktør i Ålands statistik – og utredningsbyrå, til at skrive et forslag til en ny nordisk innovationspolitik 2005 – 2010: "Nordisk styrka, nationell nytta och global excellence". Lindstrøm kommer med vigtige forslag til at opprioritere innovation indenfor det nordiske næringsliv.

Det er nødvendigt at vore universiteter og andre offentlige forskningsinstitutioner arbejder tæt sammen med erhvervslivet om videns- og teknologioverførsel og på den måde bidrager til at skabe nye videnstunge arbejdspladser i Norden. Konklusionen er, at Norden har muligheder for at blive en af verdens fremmeste regioner når det gælder forskning og innovation, som kan give det nordiske erhvervsliv konkurrencefordele i verden under hurtig forandring.

For at styrke det nordiske forskningssamarbejde har vi allerede for halvandet år siden udpeget fire Nordiske Centers of Excellence indenfor den vigtige forskning i globale klimaforandringer. Nu har vi fulgt op med at udpege tre nye nordiske Centers of Excellence indenfor molekylær medicin. De tre centre vil blive nærmere præsenteret i forbindelse med Nordisk Råds session i Stockholm i efteråret. Kun spydspidserne indenfor forskningen opnår den støtte.

Vore lande ligger allerede langt fremme, når det gælder satsninger på forskningspolitikken, og vi ligger altså allerede ganske godt i den internationale konkurrence. Men samtidigt er der lige nu store forandringer på vej i vor omverden. Nogle lande satser store resurser på forskning. USA har gjort markante fremskridt i den seneste tiårsperiode. Japan satser stadig mere og Kina har valgt at satse store resurser på forskning. Også indenfor EU arbejder man mod at styrke forskningspolitikken og skabe et sammenhængende og integreret europæisk forskningsområde. I disse år er det ikke kun produktion, der flytter til lavtlønsområder, men også de videnstunge job placeres i nye områder.

Skal vi i Norden fortsat være fremgangsrig, så er vi nødt til at tænke mere på vor regionale strategi og bygge stadig mere viden ind i vores produkter. Selv om vi ikke ligger dårligt, når det gælder forskningsindsats, så er vi globalt set små lande. Etableringen af et nordisk forsknings- og innovationsområde, NORIA, er en realistisk og nødvendig satsning på et

strategisk samarbejde indenfor forskning og innovation. NORIA kan også ses som Nordens bidrag til visionen om et stærkt europæisk forskningsområde.

Nordforsk skal sikre en høj grad af frihed og kommer til at være anderledes end de europæiske forskningsorganer. Mens disse har en direkte og omfattende støttevirksomhed er *Nordforsk*'s mål mere at koordinere den nordiske forskningsindsats. På den måde vil Norden komme til at stå stærkere i konkurrencen om europæisk og international forskningsfinansiering, end hvad de enkelte lande ville hver for sig.

I øvrigt vil der måske blive tale om ikke bare nordisk men nordisk-baltisk samarbejde. Det vil øge regionens attraktionskraft. Vi holdt i marts 2004 et fælles nordisk-baltisk undervisnings- og forskningsministtermøde og er blevet enige om et tættere samarbejde mellem vore otte lande. Nordisk Ministerråd støtter allerede i dag forskerudveksling med de baltiske lande og med nordvest Rusland gennem Nordplus Nabo og NorFA Nabo programmerne. De baltiske lande vil blive indbudt til at deltage i *Nordforsk*'s arbejde.

Samarbejdet indenfor EU omkring en bedre forskningsinfrastruktur er stærkt på en række områder som høje nergifysik, molekylærbiologi, rumforskning og astronomi. Men det er også vigtigt på et regionalt plan at sikre nordiske forskere adgang til den bedste infrastruktur. Max Lab ved Lunds Universitet og samarbejdet om Nordisk Optisk Teleskop, som alle de nordiske lande har en del i, er eksempler på fremgangsrig nordisk samarbejde om en sådan infrastruktur. Også indenfor humaniora og samfundsfag er der et stort potentiale i at udnytte eksisterende databaser og samlinger i et formaliseret samarbejde. Her skal *Nordforsk* spille en vigtig rolle.

Skal det lykkes for Norden at forblive internationalt konkurrencedygtig i en tid med øget globalisering, så må alle borgere have adgang til gode uddannelsesmuligheder og vi må fælles tage ansvar for at udvikle både den grundliggende forskning og styrke de områder, hvor Norden har en særlig kompetence. Det er det som gør, at vi kan forblive fremgangsrige. Gennem de satsninger på forskning og udvikling vi nu gennemfører, vil vi vise, at vi kan blive ved med at tilhøre de fremmeste regioner i verden.